

Justitiedepartementet
Via e-post:
ju.remissvar@regeringskansliet.se
ju.L5@regeringskansliet.se

Remissyttrande över betänkandet Ett ändamålsenligt samhällsskydd – vissa reformer av straff- och straffverkställighetslagstiftningen (SOU 2024:48)

(dnr Ju2024/01558)

Inledning

Tingsrätten konstaterar inledningsvis att utredningens betänkande framstår som mycket väl genomarbetat och genomtänkt. De aktuella frågorna är grundligt analyserade och utredningens överväganden redogörs för på ett ingående och nyanserat sätt. De slutsatser som utredningen kommit till framstår som väl övervägda och motiverade, både i de delar där förslag till författningsändringar tillstyrkts och där sådana ändringar avstyrkts.

Tingsrätten framhåller att betänkandet innehåller ett flertal omfattande förslag till helt nya författningar. På den, med hänsyn till materialets omfång, korta remisstiden har det därför inte varit möjligt att till fullo genomtränga betänkandet och förslagen till ny lagtext i dess fulla vidd. Tingsrättens granskning har i första hand inriktats på de delar av utredningens förslag som ligger närmast de allmänna domstolarnas verksamhet.

Tingsrätten har i huvudsak ingen erinran mot förslagen och övervägandena i betänkandet, utöver följande tillägg.

Utökad möjlighet att förena skyddstillsyn med fängelse

Tingsrätten instämmer i vad utredningen anfört om att det till följd av de senaste årens höjningar av straffskalorna för ett flertal brott finns ett behov av att även utöka tillämpningsområdet för 28:3-fängelse. Mot denna bakgrund välkomnar tingsrätten förslaget i denna del.

Vistelseförbud

Tingsrätten delar utredningens bedömning att behovet av att kunna föreskriva var en dömd person får eller inte får vistas redan är tillgodosett genom de befintliga möjligheterna att meddela sådana föreskrifter. Därutöver vill

tingsrätten framhålla att det även av andra skäl framstår som olämpligt att införa vistelseförbud som en alternativ påföljd att dömas ut av domstolen. Det kan exempelvis starkt ifrågasättas om domstolen i samband med att brottmålsdomen meddelas kommer ha tillgång till ett tillräckligt utförligt underlag för att kunna göra en välgrundad bedömning av hur en sådan omfattande inskränkning i rörelsefriheten bör utformas i det enskilda fallet. Eftersom det i många fall, så som det alternativa förslag som utredningen inte står bakom utformats, kommer vara fråga om att den dömde först ska avtjäna ett fängelsestraff framstår det som mer ändamålsenligt att bedömningen av var den dömde bör få vistas eller inte görs av Kriminalvården i samband med frigivningen. Tingsrätten vill dock framhålla att det inte finns några invändningar mot utredningens förslag om att införa en möjlighet för Kriminalvården att i enlighet med 26 kap. 16 § brottsbalken föreskriva vistelseförbud i syfte att tillgodose målsägandens behov av trygghet.

Förslag till en ny tidsobestämd påföljd

Utredningens förslag till ny tidsobestämd påföljd framstår som väl avvägt och utformat. Tingsrätten anser dock att formuleringen angående möjligheten att beakta brott som någon begått innan han eller hon fyllt 18 år bör förtydligas (se förslaget till 33 kap. 1 § andra stycket brottsbalken). Enligt förslaget nuvarande utformning är det oklart hur skrivningen ”*vid prövningen av första stycket*” ska förstås. Det är till exempel inte helt tydligt om det i återfallssituationen ska krävas att en person under 18 år som begått allvarlig brottslighet måste ha dömts till en frihetsberövande påföljd om minst fyra år för att säkerhetsstraff ska kunna dömas ut vid ett relevant återfall efter att personen fyllt 18 år. Om en sådan tolkning är avsedd bör det övervägas om det i praktiken riskerar att inskränka tillämpningsområdet för påföljden mer än vad som avsetts. Någon närmare ledning i frågan står inte att finna i författningskommentaren.

Tingsrätten noterar även att det i förslaget till 33 kap. 1 § första stycket brottsbalken tycks saknas ett ”*av*” mellan orden ”*frid*” och ”*likartat slag*”.

Presumtion för villkorlig frigivning och avtjänad kvotdel

Tingsrätten delar utredningens bedömning om att det inte finns tillräckliga skäl att ta bort presumtionen för villkorlig frigivning. Tingsrätten delar även utredningens bedömning om att det inte finns tillräckliga skäl för att öka den strafftid som ska avtjänas innan villkorlig frigivning kan beviljas.

Förslag om villkorlig frigivning endast vid särskilda skäl

Mot bakgrund av att tingsrätten delar utredningens bedömning om att det inte finns tillräckliga skäl att ta bort presumtionen för villkorlig frigivning eller att höja kvotdelen innan villkorlig frigivning får ske ställer sig tingsrätten inte bakom det förslag om att villkorlig frigivning endast får beviljas vid särskilda skäl som utredningen varit ålagda att lägga fram (se förslaget till 26 kap. 6 § brottsbalken). Avseende den lagtekniska och språkliga utformningen finner tingsrätten inget att anmärka på vad avser stycke ett och två. Vad avser den föreslagna bestämmelsens tredje stycke anser tingsrätten att punkten 3 – *visat motivation till förändring* - framstår som svårbedömd och överflödigt mot bakgrund av innehållit i punkten 1 och 2.

Ett alternativt förslag om villkorlig frigivning vid allvarlig och integritetskränkande brottslighet

Det alternativa förslaget innebär att tingsrätten i samband med en brottmålsdom i vissa fall ska förordna om en högre kvotdel för villkorlig frigivning. Tingsrätten finner att det aktuella förslaget till viss del är otydligt och oförutsägbart. Av bestämmelsen framgår att rätten *får* förordna om en högre kvotdel i vissa fall. Bestämmelsens fakultativa karaktär ger därmed rätten möjlighet att undvika att förordna om en högre kvotdel trots att förutsättningarna i övrigt är uppfyllda. Det saknas dock information om vilka överväganden rätten ska göra i en sådan situation och i vilka fall det finns skäl för rätten att underlåta att förordna om en högre kvotdel trots att förutsättningar enligt bestämmelsen i och för sig är uppfyllda. Tingsrätten finner även att det framstår som otydligt när rekvisitet *samhällets behov av skydd är särskilt påtagligt med hänsyn till brottslighetens karaktär* är uppfyllt. Närmare överväganden avseende denna bedömning saknas i betänkandet. Sammantaget riskerar bestämmelsen, i den föreslagna utformningen, att lämna utrymme för varierande tolkningar och innebär ett mått av oförutsebarhet för den tilltalade.

Minimitid innan villkorlig frigivning samt allmänna fängelseminimum

Tingsrätten har i huvudsak inget att erinra mot förslagen. Dock saknar tingsrätten vägledande uttalanden i fråga om i vilka fall brottslighet som i dag straffas med fängelse i 14 eller 21 dagar ska föranleda dagsböter inom ett nytt högre bötesutrymme och i vilka fall straffet ska bestämmas till fängelse i en månad. Utredningen anger att domstolarna får lösa gränsdragningen. Enligt tingsrätten hade det främjat enhetligheten i rättstillämpningen om det i ett fortsatt lagstiftningsarbete – som utgår från utredningens lagförslag – anges principer för en ny gränsdragning mellan böter och allmänna fängelseminimum. Detta framstår som särskilt angeläget för de brottstyper där fängelse i 14 dagar idag är vanligast förekommande, så som olovlig körning, grovt brott, och förmögenhetsbrott, och där påföljdsbestämningen vilar på tämligen fasta principer.

Detta yttrande har beslutats av lagmannen Björn Hansson, chefsrådmännen Dag Cohen och Lena Nowak, rådmannen Catharina Månsson samt administrativa assessorn Maria Carnheimer efter föredragning inför plenum av tingsfiskalerna Noah Köllerstedt och William Hemberg.

Björn Hansson

Noah Köllerstedt/William Hemberg